

LBRIS

We know
books

CRED, DOAMNE, ȘI MĂRTURISESC!

FILE DE CATEHISM ORTODOX

Tipărit cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
† ANDREI,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

EDITURA RENAȘTEREA
CLUJ-NAPOCA
2024

CUPRINS

- 5 O însoțire pe calea credinței (*Colectivul de autori*)
- 7 Cred, Doamne, și mărturisesc! File de catehism ortodox
(† Andrei, Arhiepiscop și Mitropolit)
- 11 Parte lămuritoare
- 29 **CREDINȚA**
- 31 Revelația dumnezeiască
- 35 Sfânta Scriptură
- 40 Sfânta Tradiție
- 42 Simbolul de credință
- 46 Învățătura creștină despre Sfânta Treime
- 51 Crearea lumii
- 62 Învățătura creștină despre om
- 78 Învățătura Bisericii despre Mântuitorul Iisus Hristos
- 107 Biserica
- 125 Sfintele Taine
- 150 Învierea morților și Viața veșnică
- 163 **NĂDEJDEA**
- 165 Nădejdea creștină
- 167 Rugăciunea
- 171 Tatăl Nostru
- 184 Rugăciunea obștească
- 190 Liturghia Euharistică
- 219 Liturghia timpului – cele șapte Laude
- 224 Ierurgiile

- 228 Sărbătorile creștine
- 228 Posturile creștine
- 241 **DRAGOSTEA**
- 243 Despre iubire
- 246 Legea Vechiului Testament
- 249 Decalogul
- 260 Legea Noului Testament
- 264 Fericirile
- 271 Cugetul sau conștiința morală
- 274 Virtutea
- 280 Păcatul
- 288 Creștinul în fața lui Dumnezeu, a propriei conștiințe și a lumii.
Datoriile Creștinului

O ÎNSOȚIRE PE CALEA CREDINȚEI

Pentru un om calitatea vieții nu este dată de certitudinile în care trăiește sau de răspunsurile pe care le descoperă, ci de cea a întrebărilor pe care le are și care îi umplu universul interior. *În ce cred, cum cred și pe Cine mărturisesc?* ar trebui să se fie întrebări fundamentale pentru orice tânăr aflat la vârsta căutărilor de sens și pe care ar trebui să și le asume, asemenea unei aventuri. Teologul grec *Christos Yannaras* spunea că tinerii de astăzi sunt dornici de noi și noi aventuri. De aventuri, spunem noi, prin care să își trăiască viața, să își cunoască rostul, să își depășească limitele și mai ales să simtă deplin sentimentul că lumea le aparține. De ce ar lipsi din șirul acestor aventuri și cea a credinței? Aceasta le oferă tinerilor șansa de a cunoaște mai bine sensul lumii în care trăiesc, importanța vieții lor, cum să își clădească relații sănătoase cu Dumnezeu, cu semenii lor, cu ei înșiși și cu lumea și, poate cel mai important, cum să rămână stăpâni pe mințile lor și să fie liberi în sufletele lor.

Într-o astfel de aventură am pornit și noi, autorii acestei însoțiri de credință și de viață, pe care avem bucuria să o punem în mâinile tinerilor cititori, dar nu numai. Nu am încercat un drum nou, despre care nu știm în ce direcție merge, ci am pășit și noi, pe urmele părinților și dascălilor noștri care au deschis omului orizonturile credinței. De aceea, în alcătuirea acestei cărți am pornit de la Catehismul mic, redactat cu mai bine de o jumătate de secol în urmă, de mai mulți profesori de teologie sub impulsul părintelui Iustin Moisescu, la vremea când era Mitropolit al Ardealului, și care rămâne până astăzi cea mai la îndemână mărturisire de credință a Bisericii noastre. Ne-am bucurat și ne-am inspirat din reușitele creștinilor catolici, care au reușit să pună la îndemâna tinerilor o adevărată bibliotecă

de inițiere în tainele credinței, ce are în centru catehismul pentru tineri. Am dorit să rămânem pe drumul nostru și să găsim forma simplă, cât mai puțin încărcată, care să ne reprezinte pe noi și credința noastră și să fie fidelă Adevărului.

Suntem conștienți că secularizarea în care trăim tinde să ne răpească tot mai mult bucuria de a ne mira, după expresia lui Olivier Clement, și astfel să nu mai vedem viața în sfințenia ei. Vedem aceasta ca pe o provocare de a găsi instrumente noi care să comunice credința în mod special tinerilor într-un limbaj potrivit. Dar mai știm că, iubindu-L pe Dumnezeu și slujindu-i pe oameni, trebuie să le oferim tinerilor repere morale și de viață și să le împărtășim cuvântul mereu viu și actual al Scripturii, ca fundament al credinței și al vieții. Cu acest gând am pornit în realizarea acestei cărți, care vrem să fie o însoțire pe calea credinței, proaspătă și limpezită de prea multă teologie scolastică, deschisă și ancorată în viață, cu provocări de noi căutări și descoperiri. Chiar dacă rămân poate multe întrebări pe care nu le-am abordat și care fac parte din orizontul de așteptări al tinerilor de azi, avem satisfacția de a le fundamenta mai bine credința, convingși fiind că aceasta le va lumina și viața.

La acest catehism pentru tineri au lucrat ca autori: Olimpiu-Nicolae Benea, Bogdan Ivanov, Grigore-Dinu Moș, Cătălin Pălimaru, Simeon Pinteș, Cristian Sonea, Liviu Vidican-Manci, sub grija și impulsul părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Nu le putem da tinerilor nicio garanție că vor fi mai credincioși sau mai buni citind această carte. Poate răspunsurile pe care le-am dat marilor întrebări de credință și de viață vor fi cele pe care și ei le căutau și atunci munca noastră nu a fost zadarnică. Putem să le spunem cititorilor noștri, care se bucură de tinerețea sufletului, că, având curiozitatea acestei aventuri a credinței, în primul rând se vor cunoaște mai bine pe ei înșiși.

CRED, DOAMNE, ȘI MĂRTURISEȘCI

File de catehism ortodox

Am crescut pe vremea comunismului. Religia fusese scoasă din învățământul public. Preoții mai îndrăzneți, în mod sporadic, făceau în biserică catehizarea copiilor, de fapt a tuturor credincioșilor. Eram foarte bucu-roși când ajungeam în posesia vreunui catehism tipărit în perioada interbelică. Părinții, formați în alte vremuri, ne transmiteau cât erau în stare.

Când a venit libertatea, și religia a fost reintrodusă în școli, tare ne-am bucurat. Credeam că euforia ce ne-a cuprins în acest sens nu va mai dispărea. Dar, chiar dacă religia a reintrat în școli, încet, încet, valul secularizării se revarsă peste lume. Copiii și tinerii, pe lângă manualele de religie, ajung și în posesia unor catehisme sau învăță-turi de credință tipărite acum câțiva ani.

Ba și oamenilor mari le sunt de folos aceste îndrep-tare de credință și, când ajung în posesia lor, se bucură. Ne dăm seama că învățăturile de credință și catehis-mele le sunt de folos tuturor. Sfântul Apostol Pavel, re-feritor la propovăduire, spune: „credința este din auzire, iar auzirea, prin cuvântul lui Hristos” (Romani 10, 17). Iar cuvântul lui Hristos, transmis apostolilor și primilor creștini, este consemnat în Scripturi, în învățăturile de credință și în catehisme.

Toți creștinii, în general, și cei tineri, în special, au nevoie să-și întărească credința, iar ca un mijloc prin care fac lucrul acesta sunt învățăturile de credință și catehismele. În sufletele lor lucrează harul lui Dumne-zeu primit la Botez, dar e nevoie și de efortul lor cu ajutorul căruia își limpezesc multe lucruri.

Frământările cotidiene pot întuneca mintea noastră, de aceea e nevoie să ne-o luminăm. Sfântul Pavel ne spune că „dumnezeul veacului acesta a orbit mințile necredincioșilor, ca să nu le lumineze lumina Evangheliei slavei lui Hristos, care este chipul lui Dumnezeu” (2 Corinteni 4, 4).

Inspirat în acest sens, Vasile Militaru ne zice: „Orbule, te-ntreb pe tine,/ Și răspuns gândit îți cer,/ Dacă soarele tu nu-l vezi/ Nu e soarele pe cer?/ Ca și soarele din slavă/ Dumnezeu cuprinde firea/ Cei ce cred Îl văd în toate,/ Orbii nu-l văd nicăiera”.

De fapt, Mântuitorul Iisus Hristos ne spune limpede: „Eu sunt lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8,12). Argumentele raționale pe care le aduce catehismul îl pot ajuta, pe cel ce dorește, să aibă o viață spirituală normală. De exemplu, argumentul cauzalității e unul dintre ele: „Dar ia întreabă dobitoacele, și te vor lămuri; sau vorbește cu pământul, și-ți va da învățătură, și peștii mării îți vor istorisi cu de-amănuntul. Cine nu cunoaște din toate acestea că mâna Domnului a făcut aceste lucruri?” (Iov 12, 7-9).

Și apoi pe toate cele trei virtuți teologice, nu numai credința, ci și nădejdea și dragostea, le stimulează catehismul. Crezând în Domnul, avem și o viață de rugăciune, la care adăugăm faptele cele bune care însoțesc o viață creștinească. Mântuitorul, în Predica de pe munte, ne spune: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne!, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri” (Matei 7, 21).

Adăugăm la această cunoaștere prin credință, cunoașterea prin experiență sau prin trăire. Este adevărat că pentru această cunoaștere mistică este nevoie de o viață sfântă. Noi încercăm, cât putem, să ducem o asemenea viață. Nu-i ușor, dar este de dorit ca lucrul acesta să se întâmple.

În cartea părintelui Petroniu Tănase, intitulată „Icoane smerite”, ne întâlnim cu asemenea oameni. Am putea pomeni mulți, dar dintre toți, îl amintesc

pe părintele Paisie Olaru. Au fost și alții pe care-i știe numai Dumnezeu. Sfântul Apostol Petru ne îndeamnă: „după Sfântul Care v-am chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții” (1 Petru 1, 15).

Învățătura de credință tipărită acum, dorim să le fie de folos tuturor credincioșilor noștri, în general, și tinerilor noștri, în special, ca să le întărească credința și să le limpezească multe nedumeriri pe care oamenii le au.

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

EBRIS

We know
books

+

PARTE
LĂMURITOARE

Ce este catehismul ortodox?

Catehismul ortodox este cartea în care se cuprinde pe scurt învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe.

2. Ce înseamnă ortodox și Ortodoxie?

„Ortodox” înseamnă „dreptcredincios” sau „drept-slăvitor”. Este ortodox creștinul care are credința vie, curată și deplină în Adevărul Dumnezeu și care I se închină în „duh și în adevăr” (Ioan 4, 23), adică cinstește pe Sfânta Treime și pe Fiul lui Dumnezeu întrupat în următoarele modalități cumulative: a) prin participare la cultul Bisericii; b) prin creativitate și lucrare duhovnicească întemeiate pe vederea Adevărului, pentru că credința este prima modalitate de vedere a lui Dumnezeu; c) prin hotărârea luată în deplină libertate de a împlini poruncile lui Dumnezeu în conlucrare cu harul Său: a iubi pe Dumnezeu mai presus de orice și a ne iubi unii pe alții așa cum El mai întâi ne-a iubit pe noi. (Ioan 15, 12)

Mai simplu spus, este ortodox creștinul care are credința dreaptă, care este cinstitor de Dumnezeu prin participare la cultul Bisericii și care alege să trăiască după poruncile Lui.

În mod ideal, a fi creștin ortodox înseamnă a avea mintea luminată de credința în Fiul lui Dumnezeu și inima plină de dragoste pentru Dumnezeu și pentru aproapele; înseamnă a rămâne în adevăr până la capăt și a păzi inima curată pentru lucrarea sfântă a dragostei.

Ortodoxia este dreapta învățătură de credință, de închinare și de trăire creștină, descoperită în mod desăvârșit lumii de Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul Iisus Hristos, și păstrată fără omisiuni și adaosuri omenești de Biserica Ortodoxă, așa cum au vestit-o

„Ce înseamnă a fi ortodox?

Înseamnă un efort continuu al omului spre Dumnezeu-om, o continuă zidire de sine prin Tainele divino-umane, prin nevoințele și virtuțile divino-umane. Și în aceste momente omul ortodox nu este niciodată singur, ci orice simțire a lui și orice faptă și gând al lui sunt nu numai personale și nu numai universale, ci divino-umane”

(Sfântul Iustin Popovici)

Harul = energie necreată a lui

Dumnezeu sau darul gratuit supranatural acordat omului prin Mântuitorul Iisus Hristos, care conferă omului puterea de a participa la viața dumnezeiască și de a împlini voia lui Dumnezeu.

LIBRIS „Nu pot concepe un creștinism

adogmatic, ne-ecclesial și non-ascetic.”

(Cuviosul Sofronie Saharov)

„Care este esența Ortodoxiei?”

– Dumnezeu-om Hristos.

Deci tot ce e ortodox are caracter divino-uman: și cunoașterea, și simțirea, și voința, și gândirea, și morala, și dogmatica, și filozofia, și viața.

Divino-umanitatea este singura categorie în care se mișcă și au loc toate manifestările Ortodoxiei. Pretutindeni

Dumnezeu are locul întâi, iar omul pe cel secund;

Dumnezeu conduce, omul este condus;

Dumnezeu lucrează, omul conlucrează.”

(Sfântul Iustin Popovici)

We know Sfinții Apostoli, cum au interpretat-o Sfinții Părinți teologi și cum au dogmatizat-o Sinoadele ecumenice ale Bisericii.

Ortodoxia este nu doar doctrina adevărată și completă despre Dumnezeu, ci și învățătura cea mai înaltă și mai sublimă despre om, despre valoarea sa inestimabilă, despre menirea și sensul vieții lui: a deveni asemenea lui Dumnezeu prin har.

3.

Care este scopul însușirii și păstrării învățaturii creștin-ortodoxe?

În primul rând, scopul însușirii și păstrării învățaturii creștin-ortodoxe este cunoașterea lui Dumnezeu și cunoașterea originii și destinației lumii și a omului. Doctrina creștină, îndeosebi în versiunea ei ortodoxă, oferă răspunsuri la cele mai dificile întrebări, la cele mai profunde căutări și la cele mai nobile aspirații ale omului. Nicio altă concepție religioasă sau filosofică nu oferă o explicație atât de coerentă și de sistematică privitoare la originea lumii și la sensul ei în eternitate, cu pri-

vire la înalta demnitate a omului creat după chipul lui Dumnezeu și cu privire la problema răului și a suferinței. Nicio altă învățătură nu explică atât de unitar culmile și abisurile omului. Nicio o altă doctrină nu a produs mutații atât de radicale și de înnoitoare în gândirea și viața umanității, în toate așezămintele ei culturale, sociale și politice.

În al doilea rând, scopul asimilării doctrinei creștin-ortodoxe este trăirea în comuniune cu Dumnezeu pentru dobândirea mântuirii și a sfințeniei. Viața spirituală a omului se întemeiază pe adevărul de credință, exprimat în dogmele Bisericii. Abaterea de la adevăr duce la rătăcirii în viața duhovnicească. De-a lungul veacurilor, lupta Bisericii pentru adevărul de credință a fost motivată de grija statornică de a păstra pentru creștini posibilitatea unirii lor depline cu Dumnezeu. Un om sfânt, care a crescut și s-a desăvârșit în adevăr și care a rămas unit cu Hristos în toate încercările lui, fie ele izbânzi sau căderi, poate influența milioane de oameni prin rugăciunea și lucrarea dragostei lui.

În al treilea rând, scopul cunoașterii adevărului revelat este orientarea și luminarea potențialului vizionar și creator al marilor oameni făcători de cultură și de istorie, întemeietori de paradigme epocale, miza înzestrării și inspirației lor nefiind una individuală, ci universală, vizând destinul omenirii ca întreg.

Ce sunt dogmele?

Dogmele sunt adevăruri de credință, revelate de Dumnezeu, formulate de Biserică, neschimbabile, necesare pentru mântuire și exprimate în formule concise, paradoxale.

„Ortodoxia este firea omului.”

(Ieromonah Rafail Noica)

„În afara adevărului păstrat de Biserică

în totalitatea lui, experiența personală ar fi lipsită de orice siguranță, de orice obiectivitate; ar fi un amestec de adevăr și minciună, de realitate și iluzie, în sfârșit ar fi <misticism> în înțelesul peiorativ al cuvântului.”

(Vladimir Lossky)

Doctrină = ansamblul de

învățături și principii care formează baza credinței și practicii religioase, transmise și păstrate de Biserică

„Sfinții sunt intruparea trăită a adevărilor dogmatice veșnice.”

(Sfântul Iustin Popovici)

LIBRIS „Dogmele sunt adevărurile vesnice despre Dumnezeu, lume și om.”

(Sfântul Iustin Popovici)

„Hristos este dogma vie, atotcuprinzătoare și lucrătoare a întregii mântuirii.”

(Părintele Dumitru Stăniloae)

Întrupare = (gr. *enanthropesis*; lat. *incarnatio*) – dogma referitoare la înnomenirea sau asumarea naturii umane de către Fiul lui Dumnezeu, adevăr ce constituie marea taină a credinței creștine.

Dogmatică = ramura teologiei care se ocupă cu studiul și sistematizarea dogmelor, adevărilor esențiale ale credinței revelate de Dumnezeu și necesare mântuirii.

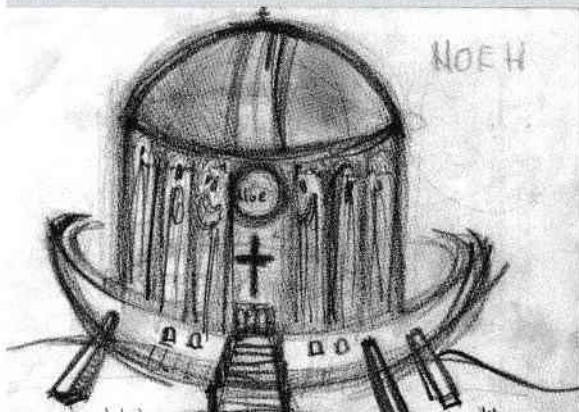

A dogmatiza = a formula și a impune ca dogmă, adevăr absolut și incontestabil, o învățătură sau doctrină religioasă.

Departe de a fi închistări ale gândirii sau îngustări ale vederii minții („ochelari de cal”), dogmele sunt ferestre spre misterul nesfârșit al lui Dumnezeu, „icoane inteligibile” ale unor adevăruri eterne aflate mai presus de rațiunea umană. Dacă dogmele închid ceva, ele „închid” orizontul finit în care se mișcă în mod obișnuit rațiunea și simțirea umană, pentru a face posibilă participarea acestora la infinitatea lui Dumnezeu.

Dogmele sunt imuabile (neschimbabile), dar necesită o continuă interpretare, explicație și aprofundare pentru a răspunde la întrebările, nevoile și exigențele fiecărei generații; ele sunt un izvor nesfârșit de lumină și de sens, de modele și perspective noi pentru înțelegerea și viața omului, pentru cultura și civilizația umanității.

Dogmele fundamentale sunt: dogma Sfintei Treimi descoperită de Fiul lui Dumnezeu întrupat; dogma unirii naturii divine și naturii umane a lui Hristos în unica Sa Persoană divino-umană; dogma recapitulării întregii omeniri în Hristos prin Trupul Său - Biserica și prin transfigurarea finală a întregii lumii, când Dumnezeu va fi „toate în toți” (1 Corinteni 15, 28).

LIBRIS

Ce este mântuirea?

books

Mântuirea sau salvarea este eliberarea oamenilor din sclavia păcatului și a morții, precum și dobândirea vieții eterne în unire cu Dumnezeu. Mântuirea oamenilor a fost făcută cu puțință prin întruparea, jertfa și învierea Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, care a venit în lume „pentru noi și pentru a noastră mântuire” (Simbolul de credință).

După cum arăta Sfântul Apostol Pavel, Hristos a venit „să izbăvească pe cei pe care frica morții îi ținea în robie toată viața” (Evrei 2, 15). Dintre afectele ireproșabile, moștenite de natura umană ca urmare a căderii adamice, cel mai puternic este frica de moarte. Frica de moarte alimentează adeseori inconștient aproape toate fricile și spaimile oamenilor, dovedindu-se o extraordinar de puternică forță înrobitoare. Sub acest aspect, Hristos a adus omenirii nu doar promisiunea învierii, ci a dat posibilitatea celor care Îl urmează să trăiască anticipat, să „pre-guste” fericirea vieții eterne, să experimenteze realitatea ei încă din timpul călătoriei lor pe acest pământ. Această „pregustare” a propriei învieri se realizează în atmosfera harică a Bisericii, în Sfânta Liturghie mai ales, dar și în rugăciunea personală, în lupta omului pentru curățirea sa de patimi, vicii și răutăți, ajutat de harul primit prin Sfintele Taine - mai ales Spovedania și Împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Potrivit mărturiei Sfântului Siluan și Cuviosului Sofronie, când omul se împărtășește de smerenia lui Hristos și dobândește iubirea de vrăjmași, un har atât de mare locuiește în el, încât ființa sa se schimbă radical și are certitudinea de neclintit că s-a mutat de la moarte la viață; simțământul veșniciei este atât de puternic încât nicio logică și nicio psihanaliză

„Adevărat, adevărat vă spun: Oricine

săvârșește păcatul este rob al păcatului. Iar robul nu rămâne în casă în veac.”
(Ioan 8, 33-35)

„Dacă nu credeți că Eu sunt, veți muri în

păcatele voastre.”
(Ioan 8, 24)

„Eu sunt învierea și

viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi.”

(Ioan 11, 25)

Sfintele Taine =

rituri sacramentale

sau lucrări văzute ale Bisericii, întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos și fundamentale pentru mântuire, prin care se împărtășește credincioșilor harul Duhului Sfânt în vederea mântuirii și îndumnezeirii lor; în limbajul obișnuit noțiunea se poate referi mai ales la Sfânta Euharistie.